

התפקיד

קבוצה של קציני צה"ל בכירים ביקרה בשדה תעופה צבאי אי-שם. כאשר ראה אחד מהם את הפאנומים, ניכר היה עליו, כי כמו שאר הנוכחים באותו מעמד, אף הוא אחוז התרגשות. אלא שלגביו היתה זו תופעה יוצאת-דופן. כי הרמטכ"ל, רב-אלוף חיים בר-לב, מוכר כמי שאינו מגלה סימני התרגשות לעולם. "קר רוח", "חזק כחלמיש", "בעל עצבי סלדה", אלו הן ההגדרות שמגדירים אותו העובדים במח"צ. יחד עם זאת הם יודעים שאין הוא הטיפוס של "המפקד הקשוח". הוא רגיש, ולפעמים אפילו רגיש מאוד. אלא שבשליטתו העצמית הוא אינו מניח לרגישותו ולהתרגשותו להראות כלפי חוץ.

אם הפעם, בעת בואם של הפאנומים הראשונים, הרג חיים בר-לב מגידור, ודאי היתה לו סיבה טובה לכך. כאשר הממונה על הביצוע, הלכה למעשה, של המושג "ביטחון ישראל", הוא הטיב אולי לדעת יותר מכל אדם אחר, עד כמה חיוניים מטוסים אלה להשגת מטרה זו. תפקידו של רב-אלוף בר-לב כרמטכ"ל השמיני של צה"ל — שונה במהותו ובאופיו, באופן קיצוני, מאשר כל

של רמטכ"לים כמשה דיין בימי מיבצע קדש וכיצחק רבין במלחמת ששת-הימים, נמשכים אצל חיים בר-לב מאז התימנה כרמטכ"ל ב-31 בדצמבר 1967. מאז מלחמת ששת-הימים גול צה"ל פי כמה, הגבולות התרחבו פי כמה. כדי לעשות את מה שעשו קודמיו בתפקיד בזמנם — היה דרוש כיום לרמטכ"ל פי שניים וזמן. מאחר שגם התנאים, הנסיבות והמשימות המוטלות על צה"ל השתנו, אין עוד כימעט מקום להשארה.

קצב הדיחיים שמקבל כיום הרמטכ"ל, כמות ההחלטות שעליו לקבל, מיספר התוכניות שעליו לבדוק ולאשר, הסיוורים והביקורים שעליו לערוך — אינם עומדים בשום יחס למה שידעו קודמיו. די לציין שבתקופת כהונתו של בר-לב כרמטכ"ל בוצעו יותר פעולות-תגמול ופשיטות מעבר לג' בול, כאלה שפורסמו וכאלה שטרם פורסמו, מכל מה שביצע צה"ל ממלחמת-העצמאות ועד למלחמת ששת-הימים. אילו היה תפקיד הרמטכ"ל בצה"ל תפקיד מינהלי ואי-טראגי בלבד, שניתן לבצעו במשרד; אילו ניתן היה לנהל את המלחמה על גבי מפות, בעזרת תזכירים ומכשירי קשר, גם אז היה המאמץ הנדרש קשה ומפריך. אבל הרמטכ"ל אינו מסתגר בלישכתו. הוא גומא בשבוע אחד יותר קילומטרים מכל חייל אחר בצה"ל. אין שבוע בו אינו מסייר לפחות פעם אחת בקו החזית בתעלת-סואץ ולסירוגין בקחי החזית בביקעת הירדן וברמת-הגולן. אין תקיפת או פעולה רצינית אחרת, מבלי שיהיה נוכח במקום בשעת הפעולה או אחריה.

שיטה זו, של בדיקת כל דבר במו עיניו, אינה המצאתו של חיים בר-לב. זוהי האחרונה והשיטה הכללית בחבורת הפיקוד של צה"ל. הרמטכ"ל, כמפקד העליון, הש כי זוהי גם חובתו, למרות העומס המוטל עליו.

האיש ששינה את התפקיד

מ צב זה מכתוב את אורח החיים של הרמטכ"ל לעיתים, כשהוא חוזר בשעות הלילה המאוחרות ללישכתו, מציעים לו שם כרית ושמיכה והוא חוסף תנומה על הספה המוצבת שם. בשבע בבוקר כעירים אותו. הוא מתקלח ומתגלח במשרד ומתחיל את היום עם כוס קפה בחלב, כאילו שום דבר לא אירע.

כל הדיחיים על מה שקורה בצה"ל ולצה"ל, מגיעים אליו. כשורה קורה בלילה, שעה שהוא ישן, מייניים עוד ריו את הדיחיים לפני שהם מחליטים אם להעיר אותו. לפעמים חבל להם לגזול גושעות השנה הקצרות שלו, והם מחליטים לדחות כמה דיווחים לבוקר. אבל לילות של פעולות הם לילות של חוסר-שינה כימעט מוחלט לרמטכ"ל. זוהי צורת חיים המכלה כוחותיו של אדם, המתחת את עצביו. אבל לא אצל חיים בר-לב. 20 החודשים בהם הוא שרוי במתח זה, כימעט ולא שינו אותו. הוא נשאר כפי שהכירוהו ב-27 שנות שירותו הצבאי מאז התגייס לפלמ"ח: אבטיפוס של אדם קרמזוג, נוח לבריות, טיבל, בעל דיבור איטי שאינו צועק לעולם, יבעל חוש הומור מיוחד במינו — מעורן ובלתי פוגע.

אפילו כשהוא עייף עד כלות הכוחות אחרי לילה ללא שינה, הוא לא ייכנס ללישכתו מבלי לעבור על פני חדרי המזכירות ולומר להן: "בוקר טוב, ילדות, מה נשמע?" והוא לא יעזוב בלילה את הלישכה, ואין זה משנה באיזו שעה, מבלי לברך את הפקידות ב"לילה טוב" ולהתעניין אם יש להן תחבורה הביתה.

אם התפקיד לא שינה את האיש, הצליח האיש לשנוח את התפקיד. חיים בר-לב כרמטכ"ל, אינו רק המצביא העליון של צה"ל. הוא אינו רק האיש המתכנן ובוודק תוכניות אופרטיביות, מאשר או פוסל ונותן פקודות, ומשאר את כל שאר העניינים לעוזריו או למפקדים האחרים.

הוא הרבה יותר מזה. אם בשנתיים האחרונות חלה מהי פכה עצומה בצה"ל בכל מה שנוגע לדאגה לחייל כפרטי, למלוי צרכיו ולהתחשבות בדרשותיו כאדם, הרי זה במידה רבה בזכותו של הרמטכ"ל.

כשהוא יורד לתיירות ולקחי-החזית ופוגש בחיילים, אין הרמטכ"ל שומר על דיסטנס. הוא מדבר עם החיילים ומתעניין בבעיותיהם. העממיות שבאישיותו, והחיוך המלבב השמור עימו תמיד בחזית פיו, מסירים מייד כל מחיצות. השאלות שהוא שואל הן שגרתיות אולי: "מתי היית בחופש בפעם האחרונה?", "מתי כתבת בפעם האחרונה הבר"תה?", "האם יש לכם מיקלחות?", או "האם יש במוצב מסטיק מכשירי רדיו?"

מה עומד מעד חכד?

מפקדים הזוטרים בצה"ל חיים תמיד, ובייחוד בתקופה הנוכחית, בתחושה שהמשימה המוטלת עליהם היא מעל לכל. אם חופשה של חייל עלולה להידחות בשל המשימה שעל היחידה לבצע — אין הדבר גורא בעיניהם. בעיני הרמטכ"ל עומדת חופשתו של חייל, הנמצא בקו החזית, מעל הכל. זה נשמע באיוני מפקדים רבים ככפירה בעיקר. קשה לשכנע אותם שאין דבר חשוב יותר מחופשה לחייל אחת לכמה שבועות. צריך לחולל ממש מהפכה נפשית בנפשם אחרי ששנים חינוכו אותם ברוח אחרת. לא אחת, כשיחידה יוצאת ממחזור החזקת הקו בחזית ונוכנסת לטיירת אימונים מפרכת, צריך הרמטכ"ל לקחת על עצמו את האחריות שייפגעו אימוני היחידה, ובלבד שהחיילים ייצאו לחופשה.

"בדיקת הטרנזיסטורים" במוצבי החזית, הפכה לסיוט למפקדים בקחים הקידמיים. אם יגלה הרמטכ"ל שבמוצב מסויים לא קיים מכשיר רדיו טרנזיסטור, יודע המפקד שהוא צפוי למיקלחת, שקטה, אבל חודרת. "איך ייתכן שאין במוצב טרנזיסטור, שהוא הקשר של החייל עם העולם החיצון?" ישאל בר-לב, והמפקד המקומי יודע שזה לא יסלח לו אם לא ישלים מייד את החסר.

הרמטכ"ל בר-לב בקו בר-לב *